

# Honoris Causa



Universitat de Lleida



**Joaquim Molas Batllori**



*HONORIS CAUSA*



INVESTIDURA COM A DOCTOR  
*HONORIS CAUSA* DEL SENYOR

JOAQUIM MOLAS BATLLORI



Universitat de Lleida

Recull de les intervencions i lliçons pronunciades en l'acte d'investidura com a doctor *Honoris Causa* de la Universitat de Lleida del senyor Joaquim Molas Batllori, que es va fer al Saló Víctor Siurana de l'Edifici del Rectorat el dia 11 de desembre de 2006. A la p. 41, reproducció de "Com si fossin lletres", del senyor Josep Guinovart (50 x 36 cm, acrílic sobre paper, 2006), en homenatge al prof. Molas, gentilesa de l'artista.

© Edicions de la Universitat de Lleida, 2007

© de les imatges i de l'obra artística: els seus autors

Disseny i maquetació: cat & cas / Servei de Publicacions de la UdL

Fotografia de portada: Xavier Goñi. Servei de Reproducció d'Imatge de la UdL

Reproducció de "Com si fossin lletres": Joan Vicent Cantó i Noemí León

Imprimeix: Gràfiques Bobalà

Dipòsit Legal: L-463-2007

# ÍNDEX

Salutació	
Dr. Joan Viñas Salas	7
<i>Laudatio</i>	
Dr. Josep M. Domingo Clua	11
Acte de doctorat <i>Honoris Causa</i>	
Sr. Joaquim Molas Batllori	17
Discurs de cloenda	
Dr. Joan Viñas Salas	33
Com si fossin lletres	
Sr. Josep Guinovart	39





# SALUTACIÓ

DR. JOAN VIÑAS SALAS



Senyores i senyors,

Bon vespre. Benvinguts a l'acte d'investidura del professor Joaquim Molas Batllori com a doctor *honoris causa* per la Universitat de Lleida.

El ritual solemne que la universitat reserva per a aquest esdeveniment no vol sinó posar de manifest la importància i el valor que dóna a aquest acte.

La Universitat de Lleida vol reconèixer així la trajectòria humana, acadèmica i científica del doctor Molas, la seva contribució al saber, però també al progrés i el benestar del nostre poble i de la humanitat en general, ja que la cultura, a la qual el professor Molas ha dedicat la seva vida, és, en primer lloc, font de progrés i de felicitat.

Ara bé, la Universitat de Lleida, en honorar-lo, sap que tindrà en vostè un valedor, alhora que es beneficiarà de la seva saviesa i de la seva humanitat.



*LAUDATIO*

DR. JOSEP M. DOMINGO CLUA



Excel·lentíssim i Magnífic Rector, digníssimes autoritats, benvolguts col·legues, senyores i senyors,

De cap manera voldria que fos obviat que és des de la Facultat de Lletres que és proposat d'honorar el professor Joaquim Molas, mestre eminent en una disciplina, la filologia, ara mateix significada per la seva vulnerabilitat, colpida per tot de ferides —potser com cap altra de les disciplines humanístiques. Al cap de tot, en efecte (i lamento reincidir en el tòpic): ¿per què la filologia, en temps tan turbulents i travessats d'hostilitats? Treballem en un àmbit intel·lectual desconcertat, desbordat d'exigències. I no obstant això tenim el goig d'apel·lar a un mestratge valuós, que ens ubica en una cadena d'estudiosos la tasca dels quals ha estat medul·lar en la història contemporània del país. Un mestratge que, en les seves característiques, alhora, vindica per a la nostra disciplina unes qualitats d'art interpretativa radical, si cal intempestiva, activa en la seva contemporaneïtat —és a dir, aquell exercici secular cívicament compromès, fundacionalment contemporani, que la filologia, com a crítica radical del llenguatge, va ser en el segle XIX, en la seva reformulació moderna. No és pas un llegat menor, atès el paisatge comunicatiu banalitzador i homogeneïtzador amb què ens les hem d'haver.

Sospitem de tota obra "gran", rellevant, una condició indagadora sobre ella mateixa, sobre les premisses constitutives de l'experiència vital damunt de la qual ha estat dreçada. Ha estat escrit que tota gran obra palesa la seva gènesi. Doncs bé, és ben explícitament que una anotació memorialística del prof. Molas (un dels seus "fragments de memòria": exactament el primer, com s'escau) indica un seu origen: "El principi va ser la guerra". No era pas només per a ell, aquest principi: uns mots imposants i plens de vehemència (i romàntics per a més detall, i no deu ser casual)

semblen a propòsit de la generació del prof. Molas, que és la generació dels 50, i de l'ètica de responsabilitat cívica amb què imperativament aquesta generació va voler aconseguir-se: "en el no res de la nit, mantenir-se dret en temps de misèria". Parlo de generació, i, certament, la del prof. Molas continua essent una "generació sense papers", encara, o amb massa pocs, en relació amb la tasca que ha acomplert en la configuració del país que tenim —o que hem tingut fins ara. Sigui com vulgui, la trajectòria i l'obra del prof. Molas resulten indistingibles de la derrota bèl·lica i del deliri franquista: s'han resolt, obra i trajectòria, en un projecte, o una suma de projectes, bàsicament dedicats, primer, a establir ponts que ens connectessin amb l'univers de la cultura catalana, sotmès a oblit forçós per la ruptura del 39, i, després, a ubicar socialment la nostra cultura literària, des de les activitats estrictament creatives fins a les pràctiques escolars i acadèmiques, a integrar-la, aquesta cultura literària, en un univers actiu de referents. Tot plegat ha dut el prof. Molas, al llarg dels anys, a una ben diversa assumpció de rols (posem per cas, el de jove aïrat a la manera anglosaxona del moment; o més tard el de savi gairebé a la manera il·luminista): l'ha dut, doncs, a una carrera professional polifacètica, alhora de gran intuïtiu i d'obstinat estratega, una carrera sobretot d'universitari i de crític, però també episòdicament lliurada a l'agitació i a les activitats editorials.

El dr. Joaquim Molas ha estat docent de les universitats de Barcelona, de Liverpool, dels Estudis Universitaris Catalans i de l'Autònoma de Barcelona. De la mà de Martí de Riquer, de Jordi Rubió i de Josep M. de Casacuberta, mestres seus, va iniciar una trajectòria de medievalista que aviat bescavià pel contemporaneisme: primer, als darrers 50 i durant els 60, com a crític i agitador militant en el "realisme" del moment, i després, des del seu ingrés a l'Autònoma com a catedràtic, l'any 69, com a estudiós acadèmic —com a historiador de la literatura bàsicament. En paral·lel, el prof. Molas ha estat responsable d'iniciatives editorials de gran impacte: ha dirigit les col·leccions "Antologia Catalana", "Clàssics Catalans del Segle xx", "Les Millors Obres de la Literatura Catalana", o "L'Alzina"; ha estat director fundador de la revista "Els Marges"; i ha dirigit, també, obres de referència fonamentals com el *Diccionari de la literatura catalana* (conjuntament amb Josep Massot), o els volums VII a XI de la *Història de la literatura catalana* que havien començat Martí de Riquer i Antoni Comas.



La carrera professional del dr. Molas, atenta a urgències, amb discontinuïtats que ell mateix ha lamentat sovint, ha proporcionat al capdavant una sòlida reconsideració del canon literari i la base a partir de la qual (i en molts casos sense alternativa visible) s'ha bastit l'edifici acadèmic que acull l'estudi de la literatura catalana. D'una manera particular, és destacable la dedicació del prof. Molas a tres grans objectes d'estudi que ara no podem sinó veure'ls marcats per la seva empremta: el primer el Modernisme (l'atenció al qual, en origen, segons ha deixat dit, li va ser un exercici d'autoafirmació diguem-ne heterodoxa, de recuperació de mites familiars i menestrals: una cosa ben diferent de l'actual objecte de consum escolar i turístic que és ara el Modernisme), després l'avantguarda (amb aportacions tan decisives com els estudis-antologia de 1983 i de 2003, aquest darrer en col·laboració amb el prof. Enric Bou, que efectivament ubiquen la nostra avantguarda en el mapa internacional) i finalment la literatura del segle XIX (amb intervencions brillants sobre la seva història, sobre de la poesia del segle, o sobre figures com Apel·les Mestres o Verdaguer). Aquesta trajectòria acadèmica no ha deixat al marge la literatura viva: ha inclòs una eficaç acció difusora de l'obra d'alguns dels grans creadors del segle XX, de la fortuna dels quals el prof. Molas, obtenint-ne el tracte personal i la confiança, ha esdevingut un agent decisiu. És el cas de J. V. Foix, de Carles Riba, de Joan Oliver, de Salvador Espriu, o de Mercè Rodoreda. Però també el d'altres que van arribar després, com Baltasar Porcel, Terenci Moix, Pere Gimferrer o Montserrat Roig, l'obra (en el seu moment) "jove" dels quals es va veure beneficiada per l'ascendent d'autoritat del nostre doctorand.

A l'últim, l'activitat universitària del dr. Molas s'ha resolt en un excel·lent ofici de professor. I n'ha resultat un mestratge admirat, exercit en extensió i intensitat. Comentava Rubió i Balaguer a propòsit de Milà i Fontanals que "El mestratge és la irradiació d'una personalitat plena. Es guanya a la conversa igual que a la càtedra, a la crítica o al comentari periodístic. I sobretot són la conducta i la vida d'estudi que el forgen". Puc dir des de l'experiència què era el prof. Molas per als qui fèiem d'estudiants d'universitat a la segona meitat dels 70: algú de qui era visible el paper seminal de la seva activitat d'estudis i de docent; algú per a qui la literatura i el seu estudi no eren l'exercici displicent de diletant, sinó unes activitats decisives per

a la revelació i la configuració de l'experiència. I també, dit a la manera de Riba, una tria vital a tot o res, molt ben avisada que "l'ofici [d'escriure] és diabòlic" i que "En el fons, és tan difícil crear com llegir". Era algú que contribuïa decisivament a convertir allò que tenia molt de llimb acadèmic (l'estudi de la literatura catalana) en un àmbit de treball fascinant —en el qual, a més, resultava que gairebé tot era per fer. I algú generós en la companyonia i l'amistat. De l'una i de l'altra en donen fe les ocasions nombroses que l'han vinculat a la nostra ciutat i el seu entorn: per exemple la militància en favor de la figura de Màrius Torres, o la mateixa organització dels estudis universitaris de literatura catalana, o bé els vincles amb creadors com Guillem Viladot, Manuel de Pedrolo, Josep Guinovart o Josep Vallverdú (que des del 2004 ens fa l'honor d'ostentar el grau nostre de doctor honoris causa).

En fi: ens sabem en una o altra mesura hostes de l'ofici del prof. Molas i sabem que devem al nostre amfitrió de tants anys la cortesia d'honorar-lo. Per això, dr. Joan Viñas, Excel·lentíssim i Magnífic Rector, en nom del Departament de Filologia Catalana i Comunicació de la Universitat de Lleida, per l'abast i l'abnegació de l'obra del dr. Joaquim Molas, per la qualitat de la seva dilatada dedicació a la investigació i a la docència, m'és un goig de sol·licitar-ne la investidura com a doctor honoris causa de la nostra universitat.

ACTE DE DOCTORAT *HONORIS CAUSA*

SR. JOAQUIM MOLAS BATLLORI



Es un tòpic, en ocasions solemnes com aquesta, començar dient que un se sent, a un mateix temps, orgullós i confús davant l'honor que se li concedeix i que, sens dubte, no mereix. Però, en els seus orígens, el que, avui, són tòpics rebregats no eren sinó realitats plenes de sentit. Ho va mostrar, en els seus estudis, un crític eminent, E. R. Curtius. I ho proclama amb contundència un poeta en exercici, Gérard de Nerval. "Le premier", diu, "qui compara la femme à une rose était un poète, le second était un imbécile". Sóc molt conscient de les meves limitacions. I, per tant, puc assegurar que si dic que em sento orgullós i confús no ho faig per complir retòricament amb una obligació, sinó per íntima convicció. Primer: la universitat que m'atorga la distinció doctoral és la més antiga del país i he sostingut, i sostinc, amb ella, des que va ser restaurada fa una trentena d'anys, lligams molt estrets. I dos: la meva vida professional, ha estat, ja s'ha dit, molt dispersa, i fruit, més que d'una decisió prèvia, bona o dolenta, del vaivé de les circumstàncies d'un temps determinat, l'inhòspit que m'ha tocat de viure, si més no, durant la joventut i gran part de la maduresa, i d'una matèria, la de treball, que m'han fet apuntar en moltes direccions i omplir molts buits sobre la marxa, amb tot el que això implica d'improvisació i de constants rectificacions. D'aquí que em senti, alhora, justificat i alliberat de començar amb el que, a primer cop d'ull, pot semblar un tòpic. I doni les gràcies als qui van tenir la idea, i especialment, al prof. Domingo, que, en nom seu, ha donat la cara, i al claustre que generosament la va beneir.

Avui, l'estatut del que ha estat, i és, la meva matèria de treball, la literatura catalana, és ben definit. O, almenys, ho és en la mesura que ho és el de qualsevol de les que figuren, amb un punt vermell, en el mapa del ram. Ara: quan, en ple segle de les llums, van néixer els estudis moderns de literatura, l'estatut, en general, de la llengua, i en particular, de la literatura era, si no vacil·lant, imprecís. I ho era no sols per als nous

estudis, sinó també per a ella mateixa, en tots dos casos, per unes mateixes raons, la falta d'una cort, amb tot el que una cort suposa, per al gremi il·lustrat, de centre de decisió política, de cohesió social i de referència lingüístico-cultural. Un historiador i preceptista, Antoni de Capmany, i un metge i poeta en exercici, Ignasi Ferreres, cada un des de la seva trinxera, unes trinxeres, si no oposades, molt allunyades l'una de l'altra, ho certifiquen amb pèls i senyals. I, cinquanta anys després, ho ratifica Jaubert de Paçà en la primera història pròpiament dita de la literatura catalana. En efecte: Capmany, de formació rigidament il·lustrada, i per tant, defensor implacable, malgrat que, segons diu Alcalá Galiano, "siendo catalán y habiendo aprendido a hablar y aun a pensar en su dialecto lemosino, manejaba en cierto modo como extranjero el lenguaje castellano, de lo cual se seguía ser escabroso en su estilo y nada fácil en su dicción", del "purisme" lingüístic contra la invasió de gal·licismes, va oposar el català antic, llengua de cort, i doncs, llengua "nacional", que havia descobert en el curs de les seves investigacions, al que moblava el carrer, una llengua, aquesta, descartada, remarca, de les institucions públiques i, per tant, d'ús domèstic i d'abast merament "provincial". Així, en les *Memorias históricas sobre la marina, comercio y artes de la antigua ciudad de Barcelona*, publicada el 1779, en el moment de transcriure el discurs de Martí l'Humà llegit, el 1406, a les corts de Perpinyà, ho fa, no en la llengua original, sinó traduït al castellà. I justifica l'operació amb dos arguments, que s'han convertit en llegendaris: és un idioma antic, si més no, en moltes paraules i és, a més, un idioma "provincial", i doncs, difunt per a les lletres i desconegut a Europa. Diu exactament: la llengua "en la que està extendido el original, es ya antiquada en el mayor número de los vocablos y por otra parte sería inútil copiarla en un idioma antiguo provincial, muerto hoy para la República de las letras, y desconocido del resto de Europa". Ara: "el idioma catalán era en el siglo XIII la lengua de las cortes de Aragón, Mallorca, Sicilia y Provenza". I, a més, d'unes corts tan poderoses que fins i tot la van arribar a imposar a Grècia, "donde por espacio de siglo y medio la melodiosa lengua de los Anacreontes calló asustada por el dialecto Lemosino de los Rocaforts y los Entenzas". Uns anys després, el 1791, en l'edició del *Consolat de mar*, una altra de les seves obres mages, va insistir, en tant que purista de la llengua i d'intel·lectual que forma part de les elits borbòniques, no sols en el fet que la llengua catalana havia estat la pròpia

d'una cort, i d'una cort poderosa, sinó que, a més, havia estat una llengua "nacional" i havia generat una gran literatura: "no se debe, pues, considerar como una habla, o xerga plebeya, usada para el trato familiar del rústico pueblo, como podrían creer los que la despreciaren, equiparándola al *patués* de las varias provincias de Francia, de Lombardía, de Italia y otras partes: language destinado solamente para cantares aldeanos, y el uso doméstico del vulgo". I afegeix: "El catalán, a mediados del siglo XIII, era la lengua nacional de tres Provincias o Reynos, es a saber, de Cataluña, Valencia, Mallorca, Menorca, e Ibiza, y de allí se comunicó mucha parte a Aragón, en cuya habla castellana han quedado bastantes voces lemosinas. No era, pues, un idioma del pueblo particularmente; éralo de la Corte y palacio de los Reyes, como antes lo había sido de los Condes de Barcelona, Rosellón y Cerdaña y después de Provenza. En esta lengua componían los poetas, y los historiadores; en ella se extendían las leyes, los bandos, los diplomas, quando no se expedían por Cancillería, en que se usaba el latín: en ella se escribían las pesiciones, actos, y constituciones hechas en Cortes. Era en fin la lengua de los Reyes, de los Príncipes, de los palacios, del púlpito, de los tribunales, y de las academias amenas". De fet, va ser "una lengua nacional, y no una xerga territorial, desde el siglo XII hasta principios del presente [és a dir: del XVIII], en que se adoptó, con el nuevo gobierno [de Felip V], la castellana en todos los tribunales y actos públicos de las provincias de la Corona de Aragón" I, des del moment que deixa de ser llengua de cort, o almenys, de l'administració pública, "sólo ha quedado reservada para el trato familiar de las gentes, y uso doméstico del pueblo". Per això "ha padecido ya alguna alteración, degenerando de su castiza y legítima habla y escritura; de suerte que muchas voces, frases, partículas y la ortografía del verdadero catalán, o no se usan por añexas, o no se entienden sino por los antiquarios o bibliógrafos eruditos". Conclusió: es tracta d'un problema, més que lingüístic, polític. I, a més, datat.

Altrament, Ignasi Ferreres, sumant-se a la llarga tradició de "defenses" i "elogis" de la llengua iniciada en ple segle XVI, va llegir, pels volts del 1780, en una tertúlia més o menys formalitzada de Barcelona i d'inspiració, ni que fos modestament, il·lustrada, una *Apologia del idioma cathalà*, que, pel que sembla, va tenir una relativa difusió: s'ha conservat en tres còpies manuscrites, una d'elles, a la Biblioteca municipal de

Montpeller. I Ballot la va utilitzar en la seva famosa gramàtica. Ferreres, després d'una llarga argumentació, que no és del cas, tret, en part, d'Agustí Eura, conclou que l'idioma castellà no té cap avantatge sobre el català, "que ni es incult, aspre ni escàs" i "sí copiós, suau y elegant". I diu: "si és així, me diran: ¿com és que los catalans aféctan lo parlar castellà, olvidant son llenguatge natiu?". "Penso", continua, "satisfer a esta fent una altra pregunta: ¿com és que los grechs han pres lo idioma turch, deixan lo natiu grech, ja tan olvidat, que és menester apèndrer-lo com lo llatí, essent la llengua grega tant més florida y elegant que la turca? La resposta és la mateixa que dech donar: la llengua turca és en la Grècia la llengua de cort, y per abrasar esta han abandonat los grechs la sua; es la llengua castellana nostra llengua de cort, y perçò abandonam la cathalana, com també abandonà tota la Espanya son antich idioma, com he dit en lo principi de esta *Apologia*, quant los romans la dominaren y prengué la de estos, que era la llatina, de la que hem pres la dialèctica la castellana y la cathalana, y com esta sia més connexa ab sa matrís la considero millor".

Tanmateix, si, segons el diagnòstic de Capmany i de Ferreres, la llengua, sense el suport d'una cort, duu una vida reclosa en ella mateixa, no ha deixat mai de ser la viva del carrer. O, en tot cas, ha alternat el seu ús, en determinats estaments o en determinades ocasions, amb el del castellà. O, al Rosselló, amb el del francès. D'aquí que la literatura consumida majoritàriament per la gent del carrer fos, per dir-ho amb Capmany, escrita en "el habla y xerga plebeya" i, doncs, fora de comptes per a la tropa il·lustrada. I que, per definició, es limités a divertir i a informar la parròquia, i per tant, a difondre, a través de joglars o de fulls volants, idees i creences religioses. Morals. O polítiques. I a fer, amb idèntics objectius, representacions del naixement i de la passió de Crist. De vides de sants. O, al contrari, de sainets més o menys esqueixats, com els que Friedrich Schlegel, que distingia bé el català del provençal, va veure a Cádiz i a Barcelona, aquests, diu, en "el dialecte de la província" Posaré dos casos que, per a mi, donen la mesura, alhora, del poder social de la llengua i d'aquesta mena de literatura com a arma de penetració. O de propaganda. Les autoritats durant l'anomenada guerra del Rosselló dels anys 90 i amb la idea d'estimular la inscripció de voluntaris, van impulsar la creació de romanços que van divulgar en forma de fulls volants i que



van tenir una llarga vida oral, com a mínim, fins que els va recollir Milà i Fontanals. I segon: el 1802, la cort borbònica, instal·lada temporalment a Barcelona amb motiu de les noces de dos prínceps de la branca espanyola amb dos de la napolitana, van auspicjar, entre les diverses iniciatives festives de les autoritats i dels gremis locals, i pel que sembla, per intervenció directa de la reina, la composició i publicació de dos poemes llargs segons els models il·lustrats de Madrid: *l'Epitalami*, d'Ignasi Plana, i *La Fama en lo Parnàs*, de Jaume Vada. De tota manera, al costat d'aquesta producció de consum massiu i subjecta, per principi, al joc de les circumstàncies, n'hi havia una altra de més ambició literària, ni que l'ambició fos modesta i rutinària, relativament estabilitzada i destinada a les minories més o menys "selectes". Ferreres, per exemple, com a prova de la seva apologia, cita, a més de "molts altres llibres de poesias catalanas, que sols tenen la falta de no ser impreses", els noms de F. V. Garcia i de Josep Romaguera i reproduceix i comenta algunes mostres seves aparegudes en un quadern publicat amb motiu de la beatificació de Simon de Rojas. I aquests tres poetes d'obra publicada, amb l'afegit d'un d'obra inèdita, Agustí Eura, com he dit, una de les seves fonts d'inspiració, són els quatre que, val a dir que no com a models estètics, sinó lingüístics, i per això són excloses, per "antigues", les poesies d'Ausiàs March, figuren en la primera antologia de la poesia catalana moderna publicada, en la seva *Gramatica y apologia de la llengua catalana*, per Ballot.

Capmany i Ferreres, cada un, segons els seus interessos, remarquen la inseguretat estatutària de la llengua, i amb la de la llengua, la de la literatura, i se'n lamenten sense, però, proposar, si més no a primer cop d'ull, cap programa d'acció. Ara: els autors dels primers diccionaris i de les primeres gramàtiques no sols van acceptar, ni que fos tàcitament, la situació provocada per la supressió de les institucions pròpies, sinó que van crear els instruments per satisfer el ventall de les noves necessitats plantejades. Així, per exemple, Joaquim Esteve, Josep Belvitges i Antoni Juglà van publicar, el 1803-1805, un *Diccionario catalan-castellano-latino* destinat a l'aprenentatge del castellà, "por ser", diuen sense embuts, "el de la Corte de España y de casi todo el reyno", i a més " por ser en Cataluña mismo indispensable en los tribunales, en las aulas y academias, y común en los púlpitos, y en los asuntos de comercio, de literatura,

y en casi todos los de alguna gravedad". Ballot, per la seva banda, condeixible de Capmany i continuador, en determinats aspectes, del seu pensament i del de Ferreres, distingeix, en la seva gramàtica, la primera impresa, entre la llengua de la "nació", la castellana, i la "nativa", o catalana, una llengua, aquesta, que és independent de la provençal, manté la seva plenitud en el XVII i, "ab lo discurs del temps, y de esta part de alguns anys ha perduto molt de sa gracia y hermosura", més exactament: "ha quedat" des de les darreres corts celebrades a Barcelona el 1702, "un poch olvidada, y confuso lo modo de escriuirla". D'aquí que es demani: "¿Peraqué voler cultivar la llengua catalana, si la de tota la nació es la castellana, *la qual debem parlar tots los que nos preciam de verdaders espanyols?*". I respon: "Es veritat; pero, no obstant, es necessari també estudiar los principis de *la llengua nativa*, la que havem apres de nostras mares" ( el subratllat és meu). "La llengua es la porta de la nostre ànima; si ella no es neta y llimpia, dona á conèixer la porquería y brossa de dins de la casa". Amb la seva *Gramatica*, doncs, no pretén sinó cobrir, d'una banda, les necessitats dels forasters que es veuen obligats a transitar pel nostre territori, i de l'altra, les pròpies de la vida quotidiana des dels senyors que han d'escriure als seus majordoms, passant per les monges que ho han de fer als seus parents o els marits que ho han de fer a les seves mullers, fins a les pròpies de les celebracions eclesiàstiques, incloses l'administració de sagraments. O l'ensenyament del catecisme.

De fet, Antoni Puigblanch, un dels darrers il·lustrats amb tarja d'identitat, ni que sigui, ja, un si és o no és descolorida, amic i admirador de Capmany, estudiós de Ballot i lector de Raynouard, és el primer que, arrossegat pel nou nacionalisme liberal i uniformista, i en plena bullida de les Corts de Cádiz, va proposar un programa de substitució, que, com l'anàlisi de Capmany, ha esdevingut, ell també, llegendari. "Se hace indispensable", diu, el 1811, en *La Inquisición sin máscara*, després d'haver remarcat el "mayor atraso en las ciencias principalmente eclesiásticas, que se nota en Cataluña comparada con las demás provincias del reyno" i d'haver-ne trobat la causa en la implantació molt primicera del Sant Ofici, "abandonar el idioma provincial, si ha de estrechase mas y mas baxo las nuevas instituciones con el resto de la nacion, é igualarla en cultura". I afegeix amb contundència: "desengañémonos ya, y entendamonos que será siempre

extrangero en su patria, y que por consiguiente quedará privado de una gran parte de la ilustracion que proporciona la reciproca comunicacion de las luces, el que no posea como nativa la lengua nacional". Ara: Puigblanch, al llarg del seu viatge de polític exiliat, i al capdavall, fracassat, va anar matisant, si no rectificant, aquesta dura proposta. Posaré uns pocs casos. Primer: va fer uns comentaris crítics sobre la gramàtica de Ballot, que mostren la seva competència lingüística. Dos: va intervenir, com a expert, en la traducció catalana del *Nou testament*, realitzada per Josep Melcior Prat i publicada a Londres, el 1832, per la Bible Society i reeditada, també a Londres, el 1835, i un any després, a Barcelona. Tres: va publicar, el 1828, el prospecte molt detallat d'unes *Observaciones sobre el origen y genio de la lengua castellana*, de gran rigor filològic, per exemple, coneix les doctrines de Raynouard sobre els orígens de les llengües romàniques i, tot avançant-se a Diez, les posa en qüestió. I on fa constants al·lusions a la llengua catalana, un dels "dialectes", juntament amb la valenciana, del provençal. Sobretot, quatre: va iniciar, per salvar una llengua que suposa moribunda, si més no literàriament, un llarg poema: *Les Comunitats de Castella*. I cinc: va publicar, el 1828, el projecte i, el 1840, el pròleg d'un assaig sobre *La regeneración política de la España*. El poema, que, en morir, va quedar en un estat de redacció, més que precari, confús, resulta impossible de reconstruir amb un mínim de garanties. Ara: un dels seus cants, probablement el primer, va córrer en una còpia en net, avui, perduda, per Barcelona. I va obtenir una bona acollida fins al punt de ser al·ludida, el 1834, per la gent d'"El Vapor". De ser enregistrada, el 1836, si bé de forma ambigua, per Torres Amat. O de ser citades algunes de les seves estrofes, el 1842, per Muns i Serinyà, i el 1877, per Milà i Fontanals. I de deixar, segons els entesos, rastres més o menys perduts en els versos de l'oda patriòtica d'Aribau. Altrament, el projecte sobre *Regeneración política* constitueix, si no vaig errat, la primera proposta de federalisme feta a Espanya. Puigblanch divideix la península en tres "estados independientes", que coincideixen més o menys amb la divisió administrativa feta pels romans. I proposa la seva "confederació", cada "estado", amb la forma de govern que hagi triat, però mantenint, tots ells, uns nexes d'unió: un capítol de les respectives constitucions que ho estableixi i una llengua comuna, si bé no exclusiva. Amb paraules seves: "siendo el idioma nacional el castellano, sin perjuicio de cultivar por su particular gusto, y

para más radicar en sí el amor al suelo natal y a sus leyes el cántabro o vascuence, los cántabros, y el catalán o lemosino, los catalanes, así como el suyo los portugueses".

Així, amb un estatut ple de forats, es van iniciar els estudis moderns de literatura, i més en concret, de literatura catalana. Probablement, l'anotació de Cerdà i Rico al "Canto del Turia", que figura en la seva edició de la *Diana enamorada*, de Gil Polo, publicada el 1778, pot servir per donar una idea global de l'estat de la qüestió. Cerdà, en efecte, no sols accepta sense discussió la diversitat lingüística dels poetes "cantats", tots ells, valencians, sinó que, en els índexs, remarca de manera explícita els qui, en les seves operacions, utilitzen la llengua, diu, "llemosina", identificada, si llegeixo bé, amb llengua "antiga", i rarament, ho fa amb els qui utilitzen la llatina. O la castellana. Cita, però, quan cal, els versos en "llemosí", ni que el "llemosí" sigui dialectal. I, en el cas de Joan Ferrandis (o Fernández) d'Herèdia, anota sense comentaris que maneja les dues llengües, la castellana i la "llemosina" i, malgrat afirmar que l'escripta en la primera és molt important, els versos que reproduïx ho són en la segona. En conjunt, els nous estudis, que posen un èmfasi especial en la lletra menuda i contrastada documentalment, segueixen les grans línies de recerca pròpies del món il·lustrat: la catalogació de manuscrits, les bibliografies, l'edició i anotació de textos i, com a autèntiques crestes, els grans diccionaris biobibliogràfics i les grans construccions històriques, siguin o no, amb implicacions filosòfiques. Tota aquesta producció, que, algun dia, caldrà estudiar a fons amb tots els ets i uts, gira al voltant de tres eixos: 1) la identificació, per motius etimològics, del terme "escriptor" amb tot aquell que "escriu", i per extensió, de la "literatura" amb qualsevol "text escrit", sigui de la mena que sigui; 2) la priorització, no del fet lingüístic, sinó del fet territorial, i 3) l'adscripció, per motius geogràfics, històrics i polítics, a l'univers provençal, d'una banda, i de l'altra, a l'espanyol, tots dos, aquests anys, si més no, pel que fa als temps medievals, en ple procés de descoberta i revisió.

En efecte: tant els diccionaris com les històries de la literatura no són, en el fons, sinó veritables enciclopèdies de la cultura escrita. Mayans i Siscar, en l'"Aprovacion" del diccionari de Ximeno, feta per "Comision del Real Consejo de Castilla" i que constitueix, en ella mateixa, un preciós assaig de crítica literària, de gustos molt

determinats, però amb observacions molt fines, com, sense anar més lluny, les relatives a la valoració, sempre "provisional", de les lletres contemporànies, enumera un per un els diversos registres "literaris" de l'obra, que van de l'"arte de enseñar la pureza del lenguaje", l'oratòria i l'"arte poética", tot passant per la filosofia, la medicina i les matemàtiques, fins a la jurisprudència, la teologia o la impremta. I, al mateix temps, senyala, de cada registre, els seus principals capítols (o gèneres) i uns noms, els presumptament canònics. En el capítol sobre l'"arte poética", per exemple, destaca, com a canònica i sense plantejar-se cap mena de problema, la "doctrina" de Baltasar d'Escobar i, "en el uso della, si tratamos de la Proenzal, Ausias March es el Príncipe de la Poesía Lemosina, i fue insigne componedor de arte mayor; como Jaime Roig de la menor; aquel agudissimo; i èste, graciosissimo". Després, destaca, de la castellana, en l'art menor, el "Comendador Escrivá", i en el major, Cristóbal de Virués, "Poeta Heroico de primera classe en su *Montserrat segundo*" i autor de "las primeras Tragedias ajustadas al arte". Finalment, de la producció en llengua llatina, destaca els epigrames i les sàtires de Jaume Falcó i les elegies de Manuel Martí. Cap al·lusió específica, doncs, al teatre com a tal. O, almenys, al "nou" teatre tipus Guillén de Castro. Ni a la novel·la, sigui, o no, pastoril (no he sabut trobar, en el cos del diccionari, la de Joanot Martorell, i a més, segons diu, el 1736, en una carta a un seu amic, no ha aconseguit de localitzar-ne cap exemplar i llegir-lo). Així, fidel a aquest principi, la primera història de la "literatura" universal, obra que va produir un fort impacte a tot Europa, no és sinó, en el fons, una història de la "cultura escrita", que el seu autor, Joan Andrés, va condensar en set volums monogràfics, un, el més original, d'introducció, dos, dedicats a les belles lletres, dos, a les ciències de la naturalesa, i els dos darrers, a les ciències eclesiàstiques.

Segon eix: la prioritització, no del fet lingüístic, sinó del fet territorial. D'aquí, d'una banda, el registre de qualsevol llengua, fins i tot en un cas, el del diccionari de Fuster, de la llengua àrab. I d'aquí la fragmentació, no sé si només obeint a l'afany de totalitat i precisió propi dels rellotgers il·lustrats, a una tradició del segle XV, especialment valenciana, que tendeix a exhibir, per motius, segons sembla, estètics, l'etiqueta d'origen o per consciència i voluntat independentista, del patrimoni segons

la geografia dels antics regnes, sense cap mena de connexió, almenys a primer cop d'ull, entre sí. O, a tot estirar, amb simples picabaralles de frontera, com, sense anar més lluny, la de la "valencianitat" d'Ausiàs March. El primer recull biobibliogràfic és la *Bibliotheca Hispana*, del sevillà Nicolás Antonio, publicada, entre 1672 i 1696, en quatre volums, i reeditada, amb addicions i correccions, per Francesc Pérez Bayer, cent anys després, entre 1783 i 1788, que comprèn autors de tot el territori espanyol, qualsevol que sigui la seva llengua, i que va servir de punt de partida, si no de model, per a tota la historiografia literària posterior, tant de la castellana com de la catalana. El primer diccionari monogràfic de les terres catalanes és la *Biblioteca valentina*, obra de Josep Rodríguez, la impressió del qual va quedar interrompuda, per mort de l'autor, el 1703, i no va ser represa i acabada, amb esmenes i afegits d'Ignasi Savalls, fins al 1747. Entre aquest any i el 1749, va sortir, en dos volums, el segon: *Escritores del Reyno de Valencia*, de Vicent Ximeno. I, entre 1749 i 1836, en van sortir dos més: la *Biblioteca valenciana de los escritores que florecieron hasta nuestros días*, amb "adiciones y enmiendas" a la de Ximeno, i com aquesta, en dos volums, obra de Just Pastor Fuster (1827-1830), i les *Memorias para ayudar a formar un Diccionario crítico de los escritores catalanes, y dar alguna idea de la antigua y moderna literatura de Cataluña*, de Fèlix Torres Amat. Als quals caldria afegir-ne un d'específic: el *Ensayo de una Biblioteca española de los mejores escritores del reinado de Carlos III*, de Joan Sempere Guarinos, publicat, en sis volums, entre 1785 i 1789, que, per raons òbvies, inclou, entre d'altres, autors de València i de Catalunya, com Antoni de Capmany (o, com diu a la castellana, Capmani), Joan Andrés, Josep Climent o Josep Finestres. I que, per les seves característiques, cau fora dels límits que m'he fixat.

Dels quatre reculls monogràfics, molt fidels al gènere, si més no, a l'establert per Nicolás Antonio, el de concepció i factura més crítica i, per tant, més moderna és el de Torres Amat. En efecte: els tres valencians es limiten a enregistrar els materials aplegats, sovint molt puntuals, i rarament es plantegen qüestions que van més enllà d'ells mateixos. Vull dir: sobre l'estatut de la llengua, i amb el de la llengua, el de la literatura. En un sol cas, el de la parella Rodríguez-Savalls, se justifica, si bé passant-hi de puntetes, l'ús de la llengua castellana. Fuster publica, al final del primer volum,

un vocabulari "valenciano y castellano de las voces mas obscuras ó anticuadas". I ho fa per motius molt concrets: "como este tomo contiene algunas poesías y citaciones en lemosín, que solo es familiar á los valencianos, y hay muchas voces anticuadas y sin uso, que tampoco estos entienden, gracias al abandono con que se mira en el dia el estudio de nuestra lengua; á fin de facilitar su inteligencia á todos" reproduceix l'ausiasmarquià de Juan de Resa i l'augmenta amb veus tretes, entre d'altres fonts, del vocabulari "*catalan-latino*" de Nebrija [el subratllat és meu]. En canvi, Torres Amat, que pensa que un recull biobibliogràfic és la primera anella d'una història de la literatura amb tots els ets i uts i que, gràcies a Josep Tastú, un rossellonès resident a París, compta, per als temps antics, amb informacions de primera mà, publica versos desconeguts, o no, principalment catalans i reforça les fitxes tècniques, algunes relativament extenses i fins personals, amb unes reflexions sobre la gestació i el sentit "patriòtic" de l'empresa, que valdria la pena d'analitzar amb detall, i unes notes sobre la llengua i la poesia catalanes antigues. O sobre poesia trobadoresca, signades, aquestes, per un altre rossellonès, Pere Puiggagrí. I, sobretot, en els temps moderns, remarca de manera, per a mi, significativa l'oda patriòtica d'Aribau: "es muy hermosa la [poesía] catalana con que en el año 1833 felicitó al Sr. D. Gaspar Remisa y por lo mismo la copiamos en seguida". I, un cop copiada, afegeix: "se publicó en un periódico en 24 agosto de 1833", és a dir, just tres anys abans, amb una nota, com és sabut, d'introducció, que suposa una lectura molt determinada.

Pel que fa als historiadors, no sols van ignorar la producció contemporània, sinó que no van saber ben bé què fer amb l'antiga, que anaven desenterrant a poc a poc. Els del país, si més no, Bastero i el grup de jesuïtes refugiats, després de l'expulsió, a Itàlia, com Joan Andrés i Xavier Llampillas, van confondre la llengua catalana amb la provençal. O trobadoresca. I, amb la llengua, la literatura. Per contra, els erudits espanyols van incloure la literatura, com una branca més o menys subalterna, dins la pròpia, l'espanyola. Posaré dos casos, un, de cada opció, que em semblen particularment significatius. Joan Andrés, per exemple, en *Dell'origine, progressi e stato attuale d'ogni letteratura*, publicat a Mantova entre 1782 i 1798, sosté, com és sabut, que la l'antiga cultura greco-llatina és la base de la cristiana "moderna". Ara: interrompuda la seva

tradició, es van produir, al llarg dels segles, dos renaixements. Un, gràcies als àrabs, en plena Edat mitjana. I l'altre, a Itàlia, amb l'explosió de l'Humanisme. Per a ell, els àrabs són els inventors de la "rima", que va ser coneguda i adoptada, a través de la cort de Barcelona, pels trobadors provençals. Identifica llengua provençal i llengua catalana. I, entre d'altres, dedica unes pàgines fervoroses a la literatura valenciana del segle XV: Ausiàs March "può a ragione chiamarsi il Petrarca de' provenzali", Joanot Martorell "viene detto dal Bastero il loro Boccaccio", i "l'opera poetica" de Jaume Roig "è stata più e più volte perfino nel presente secolo data alla stampa ed illustrata co' commenti d'uomini dotti". Pel que fa a l'altra opció, Martín Sarmiento, en les seves monumentals *Memorias para la Historia de la poesía y poetas españoles*, compostes abans del 1745, però no publicades fins al 1775, inclou la poesia catalana dins el marc de l'espanyola sense fer cap mena d'escarafall. Sarmiento distingeix clarament el castellà de les llengües que es parlen, diu, a "Asturias, Galicia, Portugal, Valencia, y Cataluña", on, malgrat no ser l'habitual, se sol entendre, "y exceptuando los Portugueses", "también la escriben, quando comercian con los Castellanos". I, a aquest catàleg de llengües, afegeix la basca i "la que llaman "Xerga, Germania, o Gerigonza", que és la que fan servir els gitanos. O "egyptianos". Ara: posa la poesia catalana en el mateix sac que la castellana, i a tot estirar, suposo que per les fonts d'informació, remarca el grup de "poetes valencians". De fet, les seves fonts d'informació són molt precàries: la carta del marquès de Santillana al conestable de Portugal, que descobreix pel seu compte i que va ser trobada i publicada quasi simultàniament per Tomás Antonio Sánchez, la *Biblioteca* de Nicolás Antonio i la *Valentina*, de la parella Rodríguez-Savalls. Així, comenta amb un mínim d'extensió la Gaia Ciència, la descripció floral d'Enric de Villena, que coneix a través dels *Orígenes de la lengua española*, de Mayans i Siscar, i la poesia valenciana, entre d'altres, d'Ausiàs March, Jaume Roig i Bernat Fenollar. I, d'acord amb les polèmiques pròpies del Set-cents, es demana si Ausiàs March és "valencià" o "català" i conclou, com Torres Amat, que és un valencià d'origen català.

Malgrat tot, es van fer les dues primeres síntesis històriques específiques, molt diferents l'una de l'altra. La primera, obra d'un hispanista francès, Mr. Couchou, no és sinó



un pròleg de divulgació compost, el 1779, per a la versió d'una presumpta novel·la catalana, el *Partinobles*, publicada a la "Bibliothèque Universelle des Romans". Mr. Couchou fa un resum d'història de la llengua, la més important de la península fins al matrimoni dels Reis Catòlics, i especialment, de la literatura. Destaca el *Tirant*. I dona notícia d'alguns poetes, des d'un mossèn Jordi, dels temps de Jaume I, que va influir sobre Petrarca, passant per Guillem de Berguedà i Ausiàs March, al qual dedica una atenció preferent, fins a Andreu Martí Pineda. La segona, obra d'un rossellonès, Francesc Jaubert de Paçà, va ser publicada a París, amb el títol de *Recherches historiques sur la langue catalane*, el 1824, i va ser reeditada, també a París, el 1831. Sens dubte, és la millor visió de conjunt de l'estat de coneixements, i alhora, de reconeixement no sols del passat, sinó també del present i d'una possible esperança del futur, que, a grans trets, tanca una època i n'obre, alhora, una altra. O, almenys, la tanca i l'obre sobre el paper. Jaubert de Paçà ressegueix, amb erudició i lucidesa, l'evolució de la llengua, i amb la llengua, de la literatura que ha produït, des dels trobadors fins a Agustí Eura, si bé amb algunes absències notables que han observat els entesos, com les de Lull, Bernat Metge i el *Curial*, i que són perfectament explicables (per a Torres Amat, per exemple, el nom de Bernat Metge encara resulta tan vague que l'entra per "Bernardo Médico", com si "metge" fos, no un cognom, sinó una professió). I remarca els seus grans punts d'inflexió: és la primera llengua escrita sortida del llatí, la identifica amb l'occitana ("la langue catalane, connue, en France sous la dénomination constante de langue provençale"), nascuda, però, a Barcelona i traslladada a Provença; lluita amb la llatina per imposar-se i, en temps de Jaume I, es converteix en llengua de cort. El seu moment més brillant, i de retop, el de la literatura és el segle XV, "le siècle des juglars et des poètes", al qual va succeir el "des historiens et des jurisconsultes". En el segle XVII, s'adverteix, ja, per "l'absence de la cour et la réunion des états d'Aragon au royaume de Castille", una relativa minva d'escriptors, si bé Francesc Vicens Garcia és, amb Lope de Vega, un dels dos grans poetes d'Espanya. Finalment, en el XVIII, s'inicia, diu, la seva "decadència" amb la supressió de les institucions i privilegis i amb la prohibició expressa de la llengua "dans les assemblées publiques, dans les affaires administratives et dans les cours judiciaires". I, a partir d'aquí, analitza la lluita que la llengua sosté per sobreviure, de primer, al Rosselló, amb al·lusions al cançoner

popular, i després, a tot el país. I acaba citant el diccionari de l'equip format per Esteve, Bellvitges i Juglà i la gramàtica de Ballot, "l'ouvrage", diu, "le plus complet et le mieux entendu qui ait encore été publié à Barcelone".

De fet, la història del segle XIX no és sinó la dels intents de definició de l'estatut. I de fer-ho de forma definitiva i sense ambigüitats. Amb punts d'inflexió tan notoris com la idea de fer una literatura "catalana" d'expressió castellana i de projecció a tot l'Estat, propugnada pel grup de la "Sociedad Filosófica" i d'"El Europeo", que, per diversos motius, va fracassar; Rubió i Ors, i amb ell, els Jocs Florals, que va iniciar i consolidar un moviment de Renaixença, que, a partir d'un moment donat, es va convertir en hegemònic a tot el país; la voluntat de construir, per part de Milà i els seus deixebles, entre ells, don Marcelino i Rubió i Lluch, una literatura "general" espanyola que no sols abracés les antigues, com la llatina, la musulmana i l'hebrea, sinó també, i sobretot, les tres modernes, la castellana, la catalana i la gallega, i ja al final de segle, amb la crisi bèl·lica del 98 i l'explosió de dos nous nacionalismes, el castellà i el català, va suposar la definitiva definició de l'estatut de la literatura catalana. Però, aquesta història, la del segle XIX, és, ja, una altra història.

# DISCURS DE CLOENDA

DR. JOAN VIÑAS SALAS



*-Ningú no sabrà que hem viscut...*

Afirmaven, conversant a la manera de Monsieur Beckett, el professor Molas i el poeta Pere Quart. No sé si era una afirmació o un lament. Potser sí, però, que en ocasions el present se'ns ha fet tan dur, encara que només sigui per avorrit i gris, que preferiríem —si això fos possible— no haver-lo viscut. No tenir-lo, si més no, com a passat. I en els *fragments de memòria* —no sé si en tota la memòria— del doctor Molas hom hi troba el neguit d'uns anys que no hagués volgut haver de viure. "De fet —afirma— la meva adolescència va ser una lluita, a vegades, dura entre la vida del carrer, retòrica i arrogant i, amb tot pobra i desolada, i la de casa, reclosa i tímida, obligada a buscar, per falta de sortides reals, l'única possible, l'esperança i el somni."

La lectura, "el goig de llegir, de descobrir nous territoris", l'afany per pensar un futur diferent, que després, potser, mai acaba d'arribar, es va convertir en un refugi. Per salvar-se —diu— "ha hagut de llegir". El món dels llibres, de la literatura, es va convertir en el seu món, el de "l'esperança i el somni". Oposat a la desolació i pobresa del carrer.

I tanmateix, l'afany per llegir el va tornar al món real. La literatura acaba per confondre, fondre, els dos mons, el de la creació i el de la quotidianitat. Tots dos són, així, igualment reals. Tot i que ben distints.

I així, a partir de la passió per la literatura, el doctor Molas es va convertir en un professional de la lectura. Un crític, un historiador, un mestre.

El doctor Molas va contribuir d'una manera decisiva a la normalització de la literatura catalana quan aquesta amb prou feines es recuperava de l'envestida que va seguir la

derrota de 1939. No el movia una actitud ancorada en el més estricte conservar allò que teníem i que podíem perdre. Hi havia, també, la voluntat d'avançar, de no perdre de vista allò que passava al món. Això es fa especialment notable a partir de la darrerria dels seixanta, quan la cultura catalana experimenta un notable esforç de renovació, de connectar amb el món exterior, l'únic on passaven coses interessants. Van ser uns anys no fàcils. No sempre s'endevinava el final del túnel, encara que hom tingués una consciència clara de la derrota de l'enemic. Uns anys, tanmateix, arraconades les angúnies, ben apassionats. És, si m'ho permeten, el món del vell PSUC, que potser ara molts —precipitadament— tracten de fer oblidar, però sense el qual és ben difícil —si no impossible— explicar la Catalunya actual.

Em plau, ara, al donar-li la benvinguda al claustre de doctors de la Universitat de Lleida, posar en relleu aquesta doble faceta del doctor Joaquim Molas: l'acadèmica i la civil. L'universitari preocupat per construir una disciplina acadèmica rigorosa. El mestre que ha estat capaç de crear escola, de formar deixebles.

L'home preocupat també per la dimensió social d'aquesta cultura. En el doble sentit: una cultura —una literatura, si volen— que no és aliena a allò que preocupa la societat, que no viu tancada en ella mateixa, en un clos privilegiat. I alhora, una cultura —una literatura— que és pensada perquè arribi a la societat.

I així, si el mestratge acadèmic del doctor Molas ha estat decisiu, també ho ha estat des d'una perspectiva social, sense que els destinataris siguin, potser, capaços de reconèixer-ho. En quantes cases no hi ha, potser ja d'un groc deslluït, "Les Millors Obres de la Literatura Catalana"?

Una trajectòria que pren una dimensió singular si la contemplem des l'actual crisi de les humanitats. No em refereixo, naturalment, als pocs o molts alumnes que tenen aquestes disciplines, sinó a una qüestió més general. "Els nous professionals —afirmava el doctor Molas el 1993— no s'interessen per la cultura". El nostre món es mou, ara mateix, per uns altres interessos. L'acceleració de la vida, la preeminència de l'espectacle visual, també ràpid, han anat aparcant les grans preguntes que

des de temps antics han construït la nostra cultura. La universitat té, també ara, la responsabilitat de no abandonar aquestes qüestions, de no mirar només a allò que és immediat i de rendibilitat segura. Tenim el deure de conservar i projectar en la nostra societat un patrimoni cultural capaç d'explicar la nostra presència al món, com a persones i com a poble.

Per tot plegat, senyores i senyors, la Universitat de Lleida s'honora d'acollir el doctor Joaquim Molas, amb la voluntat de fer nostre aquest llegat de compromís amb la dimensió social de la cultura.

Moltes gràcies.





# COM SI FOSSIN LLETRES

SR. JOSEP GUINOVART







Universitat de Lleida